Johannes XXI, Pont. Max. (formerly Petrus Hispanus): Copulata tractatuum Petri Hispani et parvorum logicalium etiam Syncategorematum, cum textu, secundum doctrinam Thomae Aquinatis

[Cologne: Heinrich Quentell], 4 Dec. 1489, 1489 Seite 147

prout sunt quedā qualitates disponētes subiecta ad operandū opationes sibi debitas non bene radicate in subiecto. sed ab ipso faciliter mobiles. ⁊ sic sunt in prima specie qualitatis. Alio modo capiūtur inquātum immutāt ipsuȝ tactum. ⁊ sic sunt in tercia specie Vel dicit̄ ꝙ duplex est calor. scȝ naturalis ⁊ febrilis. calor febrilis est in prima specie qualitatis. calor naturalis est in tercia specie q̄litatis Et sic etiā duplex est frigus. scȝ naturale ⁊ febrile. frigus febrile est in ṗma specie qualitatis. sed frigus naturale est in tercia spē. Vel dicendū tercio. ꝙ calor, ⁊ frigiditas capiunt̄ dupliciter. vno mō pro qualitatibꝫ alteratiuis ⁊ immutatiuis tactus. ⁊ sic sunt in tercia specie q̄litatis Alio mō capiuntur ꝓ cōmensuratione illaꝝ qualitatū ex quibus resultat sanitas, vel egritudo ad quas disponunt. ⁊ sic ponūtur in ṗma specie q̄litatis.

Ar ¶ Diffinitio habitus conuenit alteri a diffinito quia conuenit proprie passioni ⁊ omnibꝫ passibilibus qualitatibꝫ. quia sunt difficulter mobiles a subiecto. ergo nō est bona Dōm ꝙ illa diffinitio habitus sicut iacet non est cōuertibilis cū diffinito. sed est explicans quid nominis eius. scȝ q̇d habitus significet. et debet addi habitꝰ est qualitas difficulter mobilis a subiecto disponēs ipsum subiectū ad opandum opationes sibi debitas. ⁊ sic non conuenit proprie passioni nec aliȷ̄s. Et silr̄ diffinitio dispositionis est incōpleta. sed oportet addi disponēs subiectum ad opandum opationes sibi debitas. per quā ꝑticulam distinguit̄ a passione.

Querit̄ ¶ Que q̄litates ponibiles sunt ī hac ṗma specie. Dicendum ꝙ omnes qualitates disponentes subiecta ad opandum opationes sibi debitas. et tales sunt duplices. quedā sunt corporales q̄dam spirituales. Qualitates corpales sunt sanitas egritudo elegantia robur. Spirituales sunt duplices. scȝ morales ⁊ intellectuales. Morales vt iusticia castitas liberalitas cōtinentia fortitudo tēperantia. ⁊ similit̄ vicia illis virtutibꝫ oꝑposita. vt iniusticia illiberalitas incōtinentia. Intellectuales sunt sapientia intellectꝰ scientia prudentia ars ⁊ opinio. ⁊ harum spēs vt grāmatica logica rhetorica. ⁊c̄. Et silr̄ habitus infusi. vt fides spes charitas. Et omnes artes mechanice. vt ars fabrilis. ars nauigandi. ars lanificiȷ̄. ⁊c̄.

Ar ¶ Intellectus est potentia anime. g̊ est in secūda specie q̄litatis Dōm ꝙ intellectus capitur duplr̄. vno mō ꝓ habitu cōnato quo cognoscimus prima ṗncipia cōplexa. vt omne totū est maius sua ꝑte. ⁊ sic intellectus est in ṗma specie q̄litatis. ⁊ est habitus. Alio mō capitur pro potentia in qua est talis habitus qui dicit̄ intellectꝰ. ⁊ sic intellectus est in secunda specie qualitatis. Et si q̄ratur. quare in istis habitus ⁊ potentia nominant̄ eodem noīe. Dicendum ſm Doctorē sanctū ꝙ hoc est ꝓpter naturalē habitudinē ⁊ immediatū ordinem illius habitus ad potentiā. Vn̄ cōiter primariꝰ actus ⁊ primariꝰ habitus alicuiꝰ potentie nominant̄ noīe illius potētie.

Secūda species q̄litatis ē naturalis potentia vel impotētia aliq̄d facile faciēdi vel patiendi. vt sanatiuꝰ dr̄ qui hȝ naturalē potentiā vt nihil ab aliquibꝫ accn̄tibus egritudinē inferentibꝫ patiat̄ Et egrotatiuꝰ dr̄ qui hȝ naturalē impotentiā aliq̄d patiēdi. durū autē dr̄ habere naturalē potentiā resistendi sectiōi. ⁊ molle hȝ naturalē īpotentiā resistēdi q̄r cito secat̄. Cursores ⁊ pugilatores dicūtur silr̄ de ista spē. nō q̄r exerceāt actus suos. sȝ q̄r hn̄t naturalē potentiā hoc faciēdi.

Hic determiat de scd̄a specie q̄litatis dicēs. ꝙ secunda spēs q̄litatis est naturalis potētia vel impotētia aliq̄d facile faciēdi q̄ꝫtum ad naturalē potentiā. vel patiēdi q̄ꝫtum ad naturalē impotentiā. Et exēplificat. vt sanatiuū dicit̄ illud qđ habet naturalē potētiam vt nihil ab aliquibꝫ accn̄tibus patiatur. Egrotatiuū vero qđ hȝ naturalē impotentiā. ⁊ ita de aliȷ̄s. Deīn ponit exemplū de naturalibꝫ potētiȷ̄s innomiatis. ibi (Cursores vero) vt patet in textu.

Qr ¶ Vtrū scd̄a spēs q̄litatis ꝯuenieter dicatur natural̄ potētia vel impotētia. Dōm ꝙ sic. ⁊ ꝯiungunt̄ illa noīa ꝑ ꝯiunctionē disiūctiuam ad designandū diuersitatē realē inter naturalē potentiā ⁊ impotentiā. q̄r naturalis potētia ⁊ impotentia drn̄t specie. ⁊ sic dicūt distinctas eēntias. q̄re potius copulant̄ per ꝯiunctionē disiūctiuā. q̄r ꝯiunctio disiūctiua ꝯiungit voces ⁊ disiungit significata. ⁊ ergo Aresto. noīat istā spēm genus. ⁊ quartā silr̄. sed primā ⁊ terciā nomiat spēs. Et seq̄tur ista scd̄a spēs primā. q̄r ṗma q̄lificat ⁊ determiat scd̄am. q̄r habitꝰ q̄lificat potentiā. ⁊ scientia q̄lificat intellectū. modo qualificās est ante q̄lificabile. g̊ rōne ꝑfectiones ṗma precedit scd̄am. Et scd̄a est ante terciā. q̄r in scd̄a specie q̄litatis ponūtur q̄litates corpales ⁊ spūales simt̄ et in tercia ponūtur qualitates corporales tm̄. sed generaliora sunt priora

Notandū ¶ Q̄ȝ natural̄ potētia est ꝓprietas rei. qua ipsa est potens ad opandum opationes sibi debitas a natura ad resistendū suis ꝯtrariȷ̄s et nociuis. vt sanatm̄ est natural̄ potētia q̄ ipsuȝ aīal potens ē ad opandum opatiōes sanitatꝫ. Et dr̄ ṗmo potētia. q̄r causat̄ ex vigore forme sup̄ materiā. ita ꝙ materia ē disposita ſm exigentiā forme. ⁊ h̄ in materialibꝫ. in īmaterialibꝫ āt nō est talis vigor forme sup̄ materiā. sed dr̄ natural̄ q̄r talis vigor ē in ṗncipiȷ̄s nature radicatꝰ. vt in ipsa forma q̄ est natura. Sȝ naturalis impotētia ē quedā ꝓprietas rei. q̄ impotēs ē ad opandū opationes sibi debitas. ⁊ ad resistendū suis ꝯtrariȷ̄s ⁊ nociuis. vt molle egrotatiuū

Ar ¶ Quecūq̄ȝ significāt diuersas naturas nō pn̄t facere vnā spēm. sed natural̄ potētia ⁊ impotētia significāt diuersas naturas. g̊ non pn̄t facere vnā spēm Dōm ad maiorē ꝙ duplex est spēs. scȝ specialissima ⁊ subalterna. mō noīa significātia diuersas naturas nō pn̄t facere vnā spēm specialissimā. sed bn̄ subalternā. dūmodo illa duo noīa diuersas naturas significātia sumunt̄ loco generꝫ nobis ignoti. Et g̊ ponūtur ista duo noīa loco sui generꝫ ꝓximi. qđ ꝑ ipsa circūloquitur. ⁊ sic cōuenientius noīamus ipam spēm duobꝫ noībus ad explicādū diuersitatē illā. q̄ꝫ nominaret̄ vno noīe, sicut antiq̄ insufficiēter noīauerunt hanc spēm aptitudinē.

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT
http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-iv-222/0147
Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt
gefördert durch die DFG